

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΑΘΗΝΑΙΩΝ ΕΝ ΛΕΣΒΩ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΥΠΟΤΑΓΗΝ ΑΥΤΗΣ (427 π.Χ.)

Ὁ Θουκυδίδης, ἱστορῶν τὴν ἀποστασίαν τῶν Μυτιληναίων ἀπὸ τῆς συμμαχίας τῶν Ἀθηναίων, τὴν πολιορκίαν καὶ τὴν ὑποταγὴν τῶν ἀποστατησάντων, προσθέτει εἰτα τὰ περὶ τῆς τιμωρίας τῶν αἰτιωτάτων τῆς ἀποστασίας καὶ τὰ περὶ τῶν ἐπιβληθέντων εἰς τοὺς Μυτιληναίους ὄρων, οἱ ὅποιοι ἦσαν οἱ ἑξῆς: α) κατάρριψις τῶν τειχῶν τῆς πόλεως, β) παραλαβὴ τῶν πλοίων αὐτῆς, γ) παραλαβὴ τῶν Ἀκταίων πόλεων, αἱ ὁποῖαι, κείμεναι κατὰ τὰ παράλια τῆς Μ. Ἀσίας, ἀνῆκον εἰς τοὺς Μυτιληναίους, καὶ δ) κατακληρούχσις τῆς Λέσβου, μετ' ἐξαίρεσιν τῆς εἰς τοὺς Μηθυμναίους ἀνηκούσης γῆς. Εἰτα, ἐκ τῶν 3.000 κλήρων, εἰς τοὺς ὁποίους κατενεμήθη ἡ γῆ, οἱ μὲν 300 ἀνετέθησαν εἰς τοὺς θεούς, οἱ δὲ λοιποὶ 2.700 παρεχωρήθησαν εἰς ἰσαριθμούς Ἀθηναίους κληρούχους, ἀποσταλέντας τότε εἰς Λέσβον. Ἵνα δὲ οἱ κληροῦχοι ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι ἀπετέλουν καὶ τὴν φρουρὰν τῆς νήσου, ἐπιδίδωνται ἀπερίσπαστοι εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων αὐτῶν ὡς φρουρῶν, ἡ στρατιωτικὴ διοίκησις τῆς νήσου ἐμίσθωσεν ἀρχῆθεν τοὺς κλήρους εἰς Λεσβίους ἀντὶ ἐτησίου μισθώματος δύο μνῶν κατὰ κλῆρον¹.

Μεθ' ὅλα ταῦτα, τὰ ὁποῖα συνετελέσθησαν μέχρι τοῦ φθινοπώρου τοῦ ἔτους 427 π.Χ., ἡ πρώτη μνεῖα Λεσβίων γίνεται ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου μόλις ὅτε οὗτος ἱστορεῖ τὰ γενόμενα μετὰ δύο περίπου ἔτη, ἥτοι κατὰ τὸ θέρος τοῦ ἔτους 424 π.Χ. Ἀπὸ τοῦ νέου τούτου χωρίου, μετὰ διασάφησιν τῆς χρονικῆς σειρᾶς τῶν γεγονότων, μανθάνομεν ὅτι, ἀναμφιβόλως πρὸ τοῦ «ἐπιγυγνομένου θέρους», τοῦ ἔτους 424 π.Χ., φυγάδες Λέσβιοι ἐσχεδιάζον «τάς τε ἄλλας πόλεις τὰς Ἀκταίας καλονμένας, ἀς πρότερον Μυτιληναίων νεμομένον Ἀθηναῖοι εἶχον, ἐλευθεροῦν, καὶ πάντων μάλιστα τὴν Ἀντανδρον καὶ κρατινᾶμενοι αὐτὴν (ναῦς τε γὰρ εὐπορία ἦν ποιεῖσθαι, αὐτόθεν ξύλων ὑπαρχόντων καὶ τῆς Ἰδης ἐπικειμένης, καὶ τῇ ἄλλῃ σκευῇ) ἐρδῶς ἀπ' αὐτῆς ὁρμώμενοι τὴν τε Λέσβον ἐγγὺς οὖσαν κακώσειν καὶ τὰ ἐν τῇ ἡπείρῳ Αἰολικὰ πόλίσματα χειρώσεσθαι». Ἐπίσης μανθάνομεν ὅτι «τοῦ ἐπιγυγνομένου θέρους», τοῦ ἔτους 424 π.Χ., πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν σχεδιασθέντων, «οἱ Μυτιληναίων φυγάδες καὶ τῶν ἄλλων Λεσβίων, ὁρμώμενοι οἱ πολλοὶ ἐκ τῆς ἡπεί-

1. Θουκ. III. 50. Περὶ τῆς ἀποστασίας καὶ ὑποταγῆς τῶν Μυτιληναίων, ἰδ. Γ. Παπαντωνίου, Ἀθηνᾶ, ΘΒ', 1958, 91 κἑξ.

ρου καὶ μισθωσάμενοι ἐκ τε Πελοποννήσου ἐπικουρικὸν καὶ αὐτόθεν ξυναγείραντες, αἰροῦσι Ροίτειον... καὶ μετὰ τοῦτο ἐπ' Ἀνταδρὸν στρατεύσαντες προδοσίας γενομένης λαμβάνουσι τὴν πόλιν»¹.

Ἐκ πάντων τούτων προκύπτει ὅτι οἱ Λέσβιοι φυγάδες εἶχον ἀποτελέσει, ἀλλὰ καὶ ἥλιζον ὅτι θὰ ἀπετέλουν ἔτι μάλλον, σημαντικὴν δύναμιν, ἱκανὴν ὅπως ἀναλάβῃ δρᾶσιν ἐναντίον τῆς θέσεως τῶν Ἀθηναίων ἐπὶ τῶν Ἀκταίων πόλεων καὶ τῆς Λέσβου. Πῶς ὅμως οἱ φυγάδες ἠυξήθησαν ἐπὶ τοσοῦτο, ὥστε νὰ καταρτίζουσιν σχέδια τοιαῦτα καὶ νὰ ἀναλάβουν εἰτα τὴν πραγματοποιήσιν τῶν σχεδιασθέντων;

Εἰς περιπτώσεις ἐξωτερικοῦ ἢ ἐσωτερικοῦ, ἐμφυλίου, πολέμου, ἡ φυγὴ πολιτῶν ὀφείλεται κυρίως εἰς δύο αἰτίας. Ἡ μὲν τούτων, ἡ προκαλοῦσα ἀθρόαν, μάλλον, φυγὴν εἶναι ἡ ἰσχυρὰ ἀντίθεσις πολιτικῆς ἰδεολογίας καὶ ὁ φόβος ὅτι οἱ ἀντίπαλοι, καταλαμβάνοντες τὴν πόλιν, θὰ ἐπιδοθοῦν εἰς πράξεις βίας καὶ ἀπανθρωπίας. Διὰ τοῦτο, ἂν οἱ ὀλιγαρχικοὶ Μυτιληναῖοι, οἱ παρασκευάσαντες τὴν ἀποστασίαν ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων καὶ ἀντιταχθέντες ἐντόνως κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Μυτιλήνης, εὔρισκον εὐκαιρίαν ὅπως φύγουν ἀθρόοι κατὰ τὸν χρόνον τῆς παραδόσεως τῆς πόλεως, καὶ ἂν τοῦτο πράττοντες κατέφευγον εἰς τὰ παράλια τῆς Μ. Ἀσίας, τότε βεβαίως ὁ ἀριθμὸς τῶν φυγάδων, λαμβανόμενος κατὰ πρῶτον λόγον ὡς ἔκφρασις οἰκονομικῶν μέσων, θὰ ἦτο ἀρχῇθεν σημαντικός. Τούτου δὲ οὕτως ἔχοντος, ἡ ἐκδήλωσις ἐνιαίας ἀντιδράσεως κατὰ τῶν Ἀθηναίων θὰ ἠδύνατο νὰ συμβῇ ἐντὸς ὀλίγου χρόνου, ὅσος θὰ ἀπητεῖτο διὰ τὴν σύνταξιν τῶν φυγάδων ἐκεῖνων, τὴν μελέτην τῆς καταστάσεως, τὴν κατάρτισιν σχεδίων ἀντιδράσεως καὶ τὴν παρασκευὴν τῶν ἀπαιτουμένων. Ἀφοῦ ὅμως, εὐθὺς μετὰ τὴν παράδοσιν τῆς Μυτιλήνης, πλεον τῶν χιλίων ὀλιγαρχικῶν συνελήφθησαν, δὲν ὑπῆρχε περίπτωσις ἀθρόας φυγῆς Λεσβίων. Βεβαίως δὲν πρέπει νὰ ἀμφιβάλλωμεν ὅτι, πλὴν τῶν συλληφθέντων ὑπὸ τοῦ Πάχηντος ὀλιγαρχικῶν, καὶ ἄλλοι Μυτιληναῖοι, φοβούμενοι μὴ συλληφθοῦν, ἔφυγον τότε, κατὰ τὸ θέρος τοῦ ἔτους 427 π.Χ., καὶ ἔφθασαν εἰς τὰ παράλια τῆς Μ. Ἀσίας. Ἐπίσης ὅτι ἄλλοι Λέσβιοι, εὐρισκόμενοι εἰς τὰς Ἀκταίας πόλεις καὶ φυγόντες ἐκεῖθεν πρὸ τῆς παραλαβῆς τῶν πόλεων αὐτῶν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, κατὰ τὸ θέρος τοῦ ἔτους 427 π.Χ., συνηνώθησαν μετὰ τῶν ἄλλων φυγάδων. Τὸ σύνολον ὅμως τῶν φυγάδων τούτων ἦτο ἀσήμαντον, ἅρα δὲ καὶ ἀνίκανον ὅπως καταρτίσῃ σχέδια ὡς τὰ ἀνωτέρω.

Ἡ ἑτέρα αἰτία, ἡ προκαλοῦσα φυγὴν πολιτῶν οὐχὶ ἀρχῇθεν ἀθρόαν ἀλλὰ βαθμιαίαν, εἶναι ἡ καταδυνάστευσις καὶ ἡ ἔλλειψις τῶν ἀπαραιτήτων πρὸς τὸ ζῆν. Ἡ αἰτία αὕτη, ἐπιδρῶσα βραδέως, μάλλον δὲ ἀναλίσκουσα βραδέως τὴν ἀνοχὴν πρὸς ἀνοχὴν, δημιουργεῖ μετὰ τινα χρόνον ἀπὸ τῆς

ὑποταγῆς ρεῦμα φυγάδων, τὸ ὁποῖον κατ' ἀρχὰς μὲν εἶναι ἀσθενές, ἀλλὰ σὺν τῷ χρόνῳ καθίσταται ἰσχυρότερον. Εἰς ταύτην δὲ τὴν αἰτίαν, ἐλλείψει ἄλλης, πρέπει νὰ ἀποδώσωμεν τὴν προέλευσιν τοῦ μεγαλύτερου, τοῦλάχιστον, μέρους τῶν Λεσβίων φυγάδων, περὶ τῶν ὁποίων λέγει ὁ Θουκυδίδης.

Ἡ αὐτὴ αἰτία ἐπιτρέπει πρὸς τοῦτοις καὶ ὅπως διευρύνωμεν τὰς γνώσεις ἡμῶν περὶ τῆς ἐν Λέσβῳ καταστάσεως. Φαίνεται, δηλαδή, ὅτι ἡ μετὰ τὴν ὑποταγὴν τῆς νήσου ἐγκατασταθεῖσα ἐκεῖ στρατιωτικὴ διοίκησις τῶν Ἀθηναίων, ἔνεκα πολλῆς πρὸς τοὺς κατοίκους ἔχθρας¹, ἀλλὰ καὶ πρὸς παραδειγματισμόν², ἥσκει τὴν ἐξουσίαν μετ' αὐστηρότητας, καὶ ὅτι εἰς τὴν αὐστηρότητα ἐκείνην προσετίθεντο αἱ αὐθαιρεσίαι, εἰς τὰς ὁποίας προέβαινον οἱ Ἀθηναῖοι κληροῦχοι-φρουροὶ καθ' ὅλας τὰς συναλλαγὰς καὶ ἀναστροφὰς μετὰ τῶν κατοίκων τῆς νήσου. Εἰς ταῦτα προσετίθετο ἑλλειψις τῶν ἀπαραιτήτων πρὸς τὸ ζῆν, ἐπιτεινομένη ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος ἔνεκα τοῦ περιορισμοῦ τοῦ ναυτικοῦ ἐμπορίου τῶν κατοίκων καὶ ἄλλων αἰτίων συνήθων εἰς περιπτώσεις στρατιωτικῆς κατοχῆς.

Πάντα ταῦτα κατέφθειρον τὴν ἀντοχὴν τῶν κατοίκων, διὸ καὶ μετὰ τινα χρόνον ἀπὸ τῆς ὑποταγῆς τῆς Μυτιλήνης, ἀρχῆς γενομένης ἀπὸ τῆς τάξεως εἰς τὴν ὁποίαν ἡ μὲν μετὰπτωσις ἀπὸ τῆς εὐπορίας εἰς τὴν ἀπορίαν ἦτο περισσότερον ἀπότομος, τὸ δὲ φρόνημα γενναιότερον, Λέσβιοι ἔφυγον εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν, ἔνθα συνηνοῦντο μετὰ τῶν ὀλίγων ἄλλων φυγάδων, οἱ ὁποῖοι ἦσαν ἐκεῖ ἀπὸ τοῦ ἔτους 427 π.Χ.³ Ἄλλοι ὅμως Λέσβιοι, φοβούμενοι μὲν ὅτι θὰ συνελαμβάνοντο ὑπὸ τῆς στρατιωτικῆς διοικήσεως τῆς νήσου διὰ τὸ ἐλεύθερον αὐτῶν φρόνημα, ἀλλὰ μὴ δυνάμενοι νὰ ἀπέλθουν, ἀπετέλουν τοὺς ἐπὶ τῆς Λέσβου φυγάδας⁴. Περὶ τὸ ἔτος 425 π.Χ., ὡς συνάγωμεν ἀπὸ τῶν σχεδίων, ὁ ἀριθμὸς τῶν φυγάδων ηὔξηθη σημαντικῶς καὶ διωργανώθησαν οὗτοι εἰς δύναμιν ἱκανὴν ὅπως ἀντιδρᾷ εἰς τοὺς Ἀθηναίους. Οὕτω δέ, ἀφ' ἐνὸς μὲν κατηρτίσθησαν σχέδια, περὶ τῶν ὁποίων λέγει ὁ Θουκυδίδης, ἀφ' ἑτέρου δέ, ἀπὸ τοῦ «ἐπιγυγνομένων θέρους», τοῦ ἔτους 424 π.Χ., ἤρχισεν ἡ δρᾶσις τῶν φυγάδων.

Ἡ κατὰ ταῦτα αὐξανόμενη δύναμις τῶν φυγάδων, ἀλλὰ καὶ τὰ σχέδια

1. Πρβ. Θουκ. III. 36. 2 «καὶ ὑπὸ ὀργῆς ἔδοξεν αὐτοῖς οὐ τοὺς παρόντας μόνον ἀποκτείνειν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἅπαντας Μυτιληναίους ὅσοι ἡβῶσι, παῖδας δὲ καὶ γυναῖκας ἀνδραποδίσαι, ἐπικαλοῦντες τὴν τε ἄλλην ἀπόστασιν ὅτι οὐκ ἀρχόμενοι ὥσπερ οἱ ἄλλοι ἐποιήσαντο, κ.τ.λ. ».

2. Πρβ. Θουκ. III. 40. 7 «κολάσατε δὲ ἀξίως τοὺτους τε καὶ τοῖς ἄλλοις ξυμμάχος παραδειγμα σαφὲς καταστήσατε, ὅς ἂν ἀπιστῇται, θανάτῳ ζημωσόμενον ».

3. «Ὅτι τινὲς τῶν Λεσβίων φυγάδων παρέμενον εἰς τὴν νήσον, περὶ τούτου συνάγωμεν ἀπὸ τοῦ Θουκυδίδου (IV. 52. 2), λέγοντος ὅτι βραδύτερον ἐκ τοῦ συνόλου τῶν φυγάδων «ὀργώμενοι οἱ πολλοὶ ἐκ τῆς ἡπείρου, κ.τ.λ. ». Τοῦτο σημαίνει ὅτι οἱ ὀλίγοι ὠρμῶντο ἄλλοθεν, ἐκ Λέσβου.

αὐτῶν, δὲν διέφευγον τὴν προσοχὴν τῶν εἰς τὰς Ἀκταίας πόλεις ἐγκατεστημένων Ἀθηναίων καὶ τῆς ἐν Λέσβῳ στρατιωτικῆς διοικήσεως τῆς νήσου. Ἔνεκα δὲ τούτου οἱ Ἀθηναῖοι δὲν παρέμενον τελείως ἄπρακτοι. Ποῖα ὅμως ἦσαν τὰ σχέδια ἀντιδράσεως, πολιτικῆς καὶ στρατιωτικῆς, τῶν Ἀθηναίων, ἢ καὶ πῶς οὗτοι ἀντέδρασαν εἰς τὰς πράξεις τῶν Ἀεσβίων φυγᾶδων, περὶ τούτων οὐδὲν ἄλλο λέγει ὁ Θουκυδίδης, εἰμὴ μόνον ὅτι, μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν φυγᾶδων κατάληψιν τῆς Ἀντάνδρου, οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων Δημόδοκος καὶ Ἀριστείδης «*μάχῃ τε νικήσαντες τοὺς ἐκ τῆς Ἀντάνδρου ἐπεξελθόντας, ἀναλαμβάνουσι τὸ χωρίον πάλιν*»¹.

Πρόσθετος διενύρναις τῶν γνώσεων ἡμῶν, περὶ τῶν σχέσεων Ἀεσβίων καὶ Ἀθηναίων κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, δύναται νὰ προέλθῃ ἐξ ἐπιγραφῆς ἢ ὁποία, οὕσα ἐλλιπής, ἐδημοσιεύθη μετὰ συμπληρώσεων ἄλλοτε μὲν ὀλιγωτέρων ἄλλοτε δὲ περισσοτέρων². Ἡ ποιικιλία καὶ ἡ ἔκτασις τῶν συμπληρώσεων αὐτῶν δεικνύουν βεβαίως πόσον δεδικαιολογημένοι πρέπει νὰ κρίνωνται δισταγμοί, προκαλούμενοι ὅσας τοιαῦται συμπληρώσεις προσάγωνται πρὸς ἀναπλήρωσιν ἐλλειπουσῶν ἱστορικῶν μαρτυριῶν. Οἰοιδήποτε ὅμως καὶ ἂν εἶναι οἱ δισταγμοὶ οὗτοι καὶ αἱ ἀμφιβολίαι καὶ αἱ ἀντιρροήσεις, τὰς ὁποίας ἐπιδέχονται ὥρισιμῆν ἐκ τῶν ἐπὶ μέρους συμπληρώσεων, βέβαιον εἶναι ὅτι σφῳζόμενα μέρη τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης³ δύνανται νὰ συμβάλουν εἰς τὴν αὖξησιν τῶν ἱστορικῶν ἡμῶν γνώσεων περὶ Μυτιλήνης κατὰ τὰ ἀκόλουθα.

1. Θουκ. IV. 75. 1.

2. I.G., I², 60, Tod M., Greek historical inscriptions, I (1933), 63, Meritt B., A. J. Ph., LXXV, 1954, 359-368, A.T.L., II, D 22, S. E. G., XIII, 8, XVI, 7, Gomme A., Studies presented to D. M. Robinson, II (1956), 334-339, A historical commentary on Thucydides, II (1956), 329 κέξ. Πληρεστέρα εἶναι ἡ ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Meritt (ἐ.ἀ.) γενομένη συμπλήρωσις. Ὁ Tod (ἐ.ἀ.) οὐ μόνον ὀλιγωτέρας ἐπὶ μέρους συμπληρώσεις παρέχει, ἀλλὰ καὶ λέγει ὅτι τινὲς ἐξ αὐτῶν «*εἶναι μόνον δοκιμαστικαί*». Ὁ καθηγητὴς Meritt (ἐ.ἀ.) φρονεῖ ὅτι καὶ ἄλλη ἐπιγραφὴ (S.E.G., X, 46) περιλαμβάνει συμφωνίαν Ἀθηναίων καὶ Μυτιληναίων, συναφθεῖσαν κατὰ τὸ ἔτος 427 π.Χ. Διὰ λόγους ὅμως, τοὺς ὁποίους θὰ ἐκθέσωμεν κατὰ τὴν διαπραγμάτευσιν ἄλλου θέματος, φρονοῦμεν ὅτι ἡ ἄλλη ἐπιγραφὴ δὲν ἀφορᾷ εἰς τὰς σχέσεις Ἀθηναίων καὶ Μυτιληναίων.

3. 11 ΕΜΟΣΗΘΑΘΕΝΑΙΟΝΚΑΙΑΠΟ
..... ΝΚΑΙΑΥΤΟ... ΜΟΣΔΟΚ... Ν
..... Τ. ΣΦ. ΑΥΤΟ.
..... ΝΤΑΣ ΤΕ.
15 ΑΙΑΘΕ... ΟΙΚΕΛΕΥΟΣ.
..... ΚΑΣΔΙΔΟΝ... ΣΠΡΟΣΑΘΕΝ.
..... ΤΑΤΑΣΧΕΥ... ΛΑΣΗΑΙΕΣΑΝ.
..... ΑΙΤΟΙΣΚΛΕ... ΧΟΙΣΗΘΣΑΕΠΟ.
..... ΡΟΝΠΡΙΝΑ... ΔΟΘΕΝΑΙΑΥΤΟΙΣ.
20 ΡΑΤΕΓΟΝ... ΤΟΝΣΤΡΑΤΙΟΤΟΝ.
..... ΑΙΟΝΤΟΣΕΧΟΝΤΑΣΚΑΙΑΝΑΓΡΑΦ.

Τὸ πρῶτον ἐκ τῶν ψηφισμάτων, τὰ ὁποῖα περιελάμβανεν ἡ ὅλη ἐπιγραφὴ (στ. 6 - 28), ἐγκριθὲν ὅτε ἀντιπρόσωποι τῶν Μυτιληναίων εὐρίσκοντο ἔτι εἰς Ἀθήνας, περιεῖχε τρεῖς κυρίας διατάξεις. Διὰ τῆς πρώτης ἐξ αὐτῶν (στ. 11 - 12) παρείχοντο εἰς τοὺς Μυτιληναίους, πλὴν καὶ τινος ἄλλου πράγματος, περὶ τοῦ ὁποίου τὰ ἐξ τελευταῖα γράμματα τοῦ στίχου 11 καὶ τὸ δέκατον ἔνατον γράμμα τοῦ στίχου 12, αὐτονομία. Διὰ τῆς δευτέρας διατάξεως (στ. 16 - 17) ὠρίζετο ὅτι ἡ ἀπονομὴ δικαίου θὰ ἐγίνετο κατὰ τὰς «*χσν/μβο/λάας*». Ἡ τρίτη διάταξις (στ. 18 - 21) ἔλεγε περὶ κληρούχων, περὶ κλήρων καὶ περὶ ἀποδόσεως εἰς τοὺς Μυτιληναίους τῆς γῆς, προδήλως ἐκείνης ἡ ὁποία εἴχεν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων κατανεμηθῆ εἰς κλήρους καὶ μισθωθῆ.

Ἡ πενιχρὰ εἰκὼν τῆς ἐπιγραφῆς, ὥς εἶναι φανερόν, δὲν ἐπιτρέπει ὅπως ἀναλύσωμεν πλήρως τὰς τρεῖς ταύτας διατάξεις. Φαίνεται ὅμως ὅτι δὲν θὰ ἀπέχωμεν καὶ κατὰ πολὺ τῶν πραγμάτων ἂν, μεθ' ὅσα εἶναι ἤδη γνωστὰ ἀπὸ τοῦ Θουκυδίδου, δεχθῶμεν ὅτι τὰ ἀφορῶντα εἰς τὰς τρεῖς ταύτας διατάξεις ἐξειλίχθησαν ὡς ἀκολουθῶς.

Μετὰ τινα χρόνον ἀπὸ τῆς ὑποταγῆς τῆς Μυτιλήνης, ἔνεκα τοῦ ἐπαχθοῦς τρόπου κατὰ τὸν ὁποῖον ἡ στρατιωτικὴ διοίκησις τῆς Λέσβου, ὥς ἐλέχθη, ἤσκει τὴν ἐξουσίαν ἐπὶ τῆς νήσου, ἀλλὰ καὶ ἔνεκα αὐθαιρεσιῶν τῶν κληρούχων - φρουρῶν καὶ μεγάλων δυσκολιῶν τὰς ὁποίας παρουσίαζεν ἡ διατροφή τῶν κατοίκων, κατ' ἀρχὰς μὲν ὀλιγώτεροι, βραδύτερον δὲ περισσότεροι Λέσβιοι διεπεραιοῦντο εἰς τὰ παρὰ τὴν Μ. Ἀσίας ὡς φυγάδες. Ἐκεῖ δέ, συνενούμενοι μετ' ἄλλων τῆς ὀλιγαρχικῆς τάξεως, ἀπελθόντων ἀρχῇθεν ἄλλων μὲν ἐκ Λέσβου, ἄλλων δὲ ἐκ τῶν Ἀκταίων πόλεων, ὠραματίζοντο τὴν ἡμέραν τῆς ἐλευθερίας. Βραδύτερον, αὐξανομένου συνεχῶς τοῦ ἀριθμοῦ αὐτῶν, κατήρτισαν τὰ ἀπὸ τοῦ Θουκυδίδου γνωστὰ σχέδια καὶ ἐπεδόθησαν εἰς τὴν πραγματοποίησιν αὐτῶν.

Ἄλλοι Μυτιληναῖοι, οἱ ὁποῖοι δὲν ἠδύναντο νὰ ἀκολουθήσουν τοὺς φεύγοντας, ἀνεζήτουν, ἂν μὴ τι ἄλλο, τοῦλάχιστον τρόπους βελτιώσεως τῶν ὅρων διατροφῆς τῶν κατοίκων. Ἡ καλλιτέρα δὲ πρὸς τοῦτο εὐκαιρία ἐνεφανίσθη ὅτε εἶχε πλεόν καταστῆ φανερόν εἰς τί κατέτεινον τὰ σχέδια τῶν Λεσβίων φυγάδων. Τότε οἱ ἄλλοι Μυτιληναῖοι ἀπέστειλαν ἀντιπροσώπους εἰς Ἀθήνας καὶ ἐζήτουν ὅπως, ἵνα μὴ αὐξηθῇ ἔτι μᾶλλον τὸ ρεῦμα τῶν φυγάδων, ἀλλὰ καὶ ἵνα ἐλαττωθῶν αἱ συμπάθειαι ἄλλων Λεσβίων πρὸς τοὺς φυγάδας, προβοῦν οἱ Ἀθηναῖοι εἰς παραχωρήσεις. Ὡς δὲ εἶχον τότε τὰ πράγματα, παραχωρήσεις ἠδύναντο νὰ ἀποτελέσουν ἡ ἀπόδοσις τῆς γῆς εἰς τοὺς παλαιούς αὐτῆς κατόχους ἢ τοὺς κληρονόμους τῶν φονευθέντων κατόχων, καὶ ἡ ἀνάκλησις εἰς Ἀθήνας τῶν 2.700 κληρούχων - φρουρῶν, οἱ ὁποῖοι, ἐλθόντες εἰς χρόνον μεγάλης ἐχθρας, εἶχον ἐπιδείξει μεγάλαν βανασύτητα καὶ ἀπανθρωπίαν. Ἐπίσης, ἔνεκα αὐθαιρεσιῶν, αἱ ὁποῖαι παρατηροῦντο κατὰ τὴν ἀπονομὴν τοῦ δικαίου, παραχώρησιν ἀπετέλει ἡ θέσπισις ὠρισμένων

διατάξεων, δυναμένων νὰ προέρχωνται ἐν μέρει ἀπὸ τῶν *συμβολῶν*, τῶν ἰσχυουσῶν πρὸ τῆς ἀποστασίας τῶν Μυτιληναίων. Ἄλλο τῶν ἀπεσταλμένων ἐκείνων αἶτημα, ἦτο τὸ περὶ παραχωρήσεως αὐτονομίας.

Οἱ Ἀθηναῖοι, ἔνεκα τῆς γενικῆς, ἀπὸ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, καταστάσεως, ἀλλὰ καὶ ἔνεκα τῶν ἀνησυχιῶν, αἱ ὁποῖαι προήρχοντο ἀπὸ τῶν ἐν Μ. Ἀσίᾳ Λεσβίων φυγάδων, ἀπεφάσισαν ὅπως ἐφαρμόσουν εἰς Λέσβον νέαν, ἡπιωτέραν, πολιτικὴν. Διὰ τοῦτο ἀνεκάλεσαν μὲν τοὺς κληρούχους φρουροὺς καὶ ἀπέστειλαν ἀντ' αὐτῶν ἄλλην φρουράν, παρεχώρησαν δὲ εἰς τοὺς Μυτιληναίους μερικὴν αὐτονομίαν. Ἐπίσης ἀπεφάσισαν καὶ ὅπως ἀποδώσουν τὴν ἐκ 3.000 κλήρων γῆν εἰς τοὺς παλαιοὺς κατόχους αὐτῆς. Κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, πιθανώτατα περὶ τὸ ἔαρ τοῦ ἔτους 424 π.Χ., ἔλαβον ἀναμφιβόλως καὶ ἄλλας τινὰς ἀποφάσεις περὶ Λεσβίων, καθώρισαν δὲ καὶ νέον τι σύστημα προσόδου, τὸ ὁποῖον ὅμως παραμένει ἄγνωστον.

Ἀποδείξεις περὶ τῆς ἐπιδράσεως, τὴν ὁποίαν εἶχεν ἡ νέα πολιτικὴ τῶν Ἀθηναίων ἐπὶ τῶν Λεσβίων, δὲν κατέχομεν. Ἐὰν ὅμως λάβωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι, μετὰ τὴν κατάληψιν τῆς Ἀντάνδρου ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων στρατηγῶν Δημοδόκου καὶ Ἀριστείδου, οὐδὲν λέγει ὁ Θουκυδίδης περὶ δράσεως Λεσβίων φυγάδων, δυνάμεθα εὐλόγως νὰ συμπεράνωμεν ὅτι, ἔνεκα τῆς νέας πολιτικῆς τῶν Ἀθηναίων, ἡ ἐπακολουθήσασα κατάληψις τῆς Ἀντάνδρου ἠδυνήθη νὰ ἀποφέρῃ διάλυσιν τῶν φυγάδων. Ἡ δύνατο δὲ ἡ διάλυσις αὕτη νὰ ἐπέλθῃ ταχύτερον καὶ ἀσφαλέστερον, ἂν εἰς τὰς ὥς ἄνω τρεῖς παραχωρήσεις τῶν Ἀθηναίων πρὸς τοὺς Μυτιληναίους ἠκολούθει καὶ ἄλλη, περὶ ἀμνηστεύσεως φυγάδων.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ